DOI: 10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i7.pp1843-1859

Az Európai Unió mesterséges intelligenciáról szóló rendelete alkalmazandóságának egyes dilemmái a nemzetbiztonsági célú tevékenység aspektusából

Some dilemmas regarding the applicability of The European Union Regulation on Artificial Intelligence (AI Act) from the aspect of national security activities

Tóth Tamás
Dr. PhD, osztályvezető, nemzetbiztonsági alezredes
Nemzetbiztonsági Szakszolgálat,
Stratégiai és Koordinációs Igazgatóság
toth.tamas@nbsz.gov.hu

Absztrakt

Cél: Az Európai Unió mesterséges intelligenciáról szóló rendelete tárgyi hatályának, alkalmazandóságának vizsgálata a kizárólagos tagállami hatáskörű nemzetbiztonsági tevékenység aspektusából, az azzal kapcsolatos dilemmák megvilágítása, kitérve a „nemzetbiztonság" uniós/hazai jog interpretációjára, a nemzetbiztonsági és bűnüldözési célú tevékenység további dilemmáira a titkos információgyűjtés, a személyes adatkezelés terén.

Módszertan: Kapcsolódó hazai és nemzetközi szakirodalom áttekintése, kritikai vizsgálata, dokumentum- és tartalomelemzés, jogforráselemzés és interpretáció, egyéb komparatív elemzési módszerek alkalmazása.

Megállapítások: Bizonyításra került, hogy a bűnüldözési érdekkörben akár ideiglenesen eljáró nemzetbiztonsági szolgálat tevékenysége elfogadhatatlan (tiltott) és magas kockázatú MI-rendszer alkalmazása esetén az Európai Unió mesterséges intelligenciáról szóló rendeletének tárgyi hatálya alá tartozik, így az alkalmazandó uniós jogi norma, míg az MI-rendszer kizárólagos

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2026. 01. 02. Átdolgozás: 2026. 01. 26. Elfogadás: 2026. 02. 06.

nemzetbiztonsági célú alkalmazása nem tartozik annak hatálya alá, egyben azonosítva a határterületeket.
Érték: A tanulmány megállapításai, következtetései tudományos alapossággal hozzájárulhatnak az olyan diszruptív technológia, mint a mesterséges intelligencia nemzetbiztonsági célú alkalmazásával kapcsolatos jogalkotáshoz, jogalkalmazáshoz, az uniós jog alkalmazanódáságával kapcsolatos diskurzushoz.

Kulcsszavak: európai jog, nemzetbiztonság, mesterséges intelligencia

Abstract

Aim: To examine the scope and applicability of the European Union Regulation on Artificial Intelligence (AI Act) from the aspect of national security activities under the exclusive competence of the Member States, to shed light on the dilemmas related to it, covering the interpretation of "national security" in EU/domestic law, and further dilemmas of national security and law enforcement activities in the field of secret information collection and personal data processing.
Methodology: Review and critical examination of related domestic and international literature, document and content analysis, legal source analysis and interpretation, application of other comparative analysis methods.
Findings: It has been proven that in the context of law enforcement, even temporarily, the activities of the national security service in the case of the use of an unacceptable (prohibited) and high-risk AI system fall under the scope of the AI Act. Thus, the applicable EU norm. While the exclusive use of the AI system for national security purposes does not fall under the scope of the AI Act. At the same time, the border areas have been identified.
Value: The findings and conclusions of the study can contribute with scientific thoroughness to the creation and application of legislation related to the use of disruptive technology such as artificial intelligence for national security purposes, to the discourse on the applicability of EU law.

Keywords: European law, national security, artificial intelligence

Bevezetés

A társadalom normál működése, a szuverenitás biztosítása érdekében az államhatalom feladata a biztonság garantálása, amely levezethető Magyarország Alaptörvényének (a továbbiakban: Alaptörvény) Nemzeti Hitvallás fejezetéből, miszerint „*Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet,*

a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesítése." Amennyiben az európai államközi integráció sui genesis formájára, azaz az Európai Unióra (a továbbiakban: EU, Unió) tekintünk, akkor az Európai Unióról szóló Szerződés (a továbbiakban: EUSZ) 3. cikk (2) bekezdés megállapítja, hogy az Unió „*egy belső határok nélküli, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló […] térséget kínál polgárai számára …*" A magyar állam ezen alkotmányos közérdekek és a belőlük levezethető egyes alapvető jogok[1] érvényesülését elsősorban a hon-, rendvédelmi és igazságügyi, valamint a nemzetbiztonsági ágazat által kívánja biztosítani.

A tanulmány szempontjából elsősorban a nemzetbiztonsági szolgálatok[2] tevékenysége, annak szabályozása bír relevanciával, egyben összehasonlító jelleggel vizsgálva az igazságügyi[3] és bűnüldöző szervezetek[4] (a továbbiakban együtt: bűnüldöző szervek) kapcsolódó feladatait, normakörnyezetét. Ezen szervezetek alkotmányos közérdek érvényesülése érdekében, feladataik eredményes ellátása céljából a törvényi, demokratikus jogállami garanciális szabályok betartása mellett jogosultak titkos információgyűjtésre,[5] valamint leplezett eszközök[6] alkalmazására. Ezen állami monopóliummal és a végrehajtással szemben támasztott az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés szerinti alkotmányossági kritérium a törvényességnek, valamint a szükségesség és arányosság alapelveinek való megfelelés, hiszen ezen „különleges eszközök" alkalmazása a tevékenységgel érintett személy emberi, alkotmányos alapvető és személyiségi jogait korlátozhatja, e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával. A hazai alkotmányossági keret-, garanciarendszer összhangban áll az uniós jog szintjén az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Alapjogi Charta) 52. cikk. (1) bekezdésében foglaltakkal, amely

1 Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdés: „*Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.*" Lásd: Európai Unió Alapjogi Chartája (2012/C 326/02) OJ C 326, 26.10.2012, 391–407. 7. cikk

2 A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 1. § szerinti titkos információgyűjtésre és annak végrehajtására jogosult nemzetbiztonsági szolgálatok, azaz az Információs Hivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat.

3 Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény vonatkozó rendelkezései alapján a titkos információgyűjtésre, leplezett eszköz alkalmazására jogosult ügyészségi szervezetek.

4 A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 4. § (2) bekezdés, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény vonatkozó rendelkezései szerinti titkos információgyűjtésre, illetve a büntetőeljárásról szóló 2017. évi C. törvény szerinti leplezett eszköz alkalmazására jogosult igazságügyi, rendőrségi, adó- és vámhivatali szervek, az Országos Rendőr-főkapitányság területi és helyi szerveivel együtt, a Terrorelhárítási Központ, a Nemzeti Védelmi Szolgálat, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bűnügyi Főigazgatósága.

5 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról 53. §; 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről 63. § – 65/A. §; 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról 51. § – 53/A. §.; 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről 25/A. § – 25/C. §.

6 2017. évi C. törvény a büntetőeljárásról 214. §.

rendelkezéseit az Unió az EUSZ 6. cikk (1) bekezdés szerint elismeri, egyben azt elsődleges uniós jogforrássá emeli.

Dinamikus az olyan diszruptív, azaz „felforgató" technológiák térnyerése, mint például a mesterséges intelligencia (a továbbiakban: MI), az IoT (Internet of Things – dolgok internete), a VR/AR (Virtual Reality – virtuális valóság; Augmented Reality – kiterjesztett valóság), a robotika, a nanotechnológia stb. Ezek egyre intenzívebben digitalizálják, alakítják át a hagyományos ipari, közigazgatási, gazdasági, biztonsági és társadalmi környezetet. Így elengedhetetlen a nemzetbiztonsági, bűnüldöző szervek technikai képességeinek folyamatos fejlesztése, alkalmazkodása (Resperger, 2018) hiszen technikai képességeiket, infrastruktúrájukat a biztonsági kihívások, fenyegetések változása, valamint a technológiai környezet fejlődése formálja (Boda & Dobák, 2016)

A tanulmány elsődleges célja a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet) szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2024. június 13-ai (EU) 2024/1689 rendelete (a továbbiakban: MI-ről szóló rendelet) tárgyi hatályának, vizsgálata a kizárólagos nemzetbiztonsági tevékenység aspektusából, elsősorban annak alkalmazásával kapcsolatos dilemmák azonosításával.

Az uniós jog hatálya a nemzetbiztonsági célú tevékenység szempontjából

A tagállamok míg a bel- és igazságügyi (rendőrségi, vámügyi, igazságügyi) együttműködést az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 73. cikk V. cím „*A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség*" (a továbbiakban: SZBJT) általános rendelkezési között szupranacionális szintre emelték – egyfajta szuverenitás-transzfer keretében –, addig az EUSZ 4. cikk (1)–(2) bekezdés alapján a nemzetbiztonsági célú tevékenységet tagállami hatáskörben a nemzeti jog hatálya alatt hagyták, Magyarország tekintetében az nem tartozik az Alaptörvény E) cikk szerinti EU-val közösen gyakorolt hatáskörök közé (Péterfalvi et al., 2021). Az Unió az EUSZ 4. cikk 2. bekezdésében erősítette meg az alkotmányos (nemzeti)identitást, amely mint identitásklauzula biztosítja, hogy saját magukat más tagállamoktól és az általuk létrehozott vagy abban valamilyen formában aktívan résztvevő integrációs szerveződésektől is megkülönböztessék (Smuk, 2022).

Tehát az alapszerződések (EUSZ, EUMSZ) alapján megállapítható, hogy a bűnüldözési, igazságügyi célú tevékenységtől[7] eltérően a nemzetbiztonsági célú tevékenység a közösségi jog hatályán kívül esik, kizárólagos tagállami hatáskörbe tartozik. Azonban interpretáció alapján a „nemzetbiztonság" fogalomhasználata, fordítása angolról magyarra a hatályos uniós/magyar joganyagban nem egységes, keveredik a „nemzetbiztonság", a „nemzeti biztonság", a „national security", a „State security", a „safeguarding of the security of the State" terminológia. Így a nemzetbiztonsági tevékenység –párhuzamosan az uniós jog hatályának – azonosítása sokszor funkcionális szempontból, érdemi nyelvi, etimológiai értelmezést is megkövetel (Tóth T., 2024). Az Unió szintjén az SZBJT keretében megvalósuló másodlagos uniós jogforrások szerint a bűnüldözési célú együttműködés igazságügyi területeire a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2014. április 3-ai 2014/41/EU irányelve (a továbbiakban: ENYH irányelv) biztosít felhatalmazást és keretszabályokat, amelyet az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvényben ültetett át Magyarország. A rendőrségi és a vámhatósági uniós együttműködésre, információcserére az Európai Unió tagállamainak bűnüldöző hatóságai közötti, információ és bűnüldözési operatív információ cseréjének leegyszerűsítéséről szóló, a Tanács 2006. december 18-ai 2006/960/IB kerethatározata biztosít jogforrást, amely a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény hatálybalépésével vált a hazai jogrendszer részévé. Akár csak az SZBJT esetében, az ENYH irányelv átültetése tekintetében Dánia és Írország szintén élt a kimaradási opt out klauzula lehetőségével, így az rájuk nem hatályos (Nagy, 2017).

Ez azért lényeges kérdés, mert felmerülhet az a speciális esetkör, amikor a tagállami nemzetbiztonsági szolgálat bűnüldözési érdekkörben jár el. Erre jó példa hazai viszonylatban a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (a továbbiakban: NBSZ) nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Nbtv.) 8. § (1) bekezdés a) pontja szerinti titkos információgyűjtés, leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtása során fennálló „különleges szolgáltatói" feladatköre (Dobák, 2015). Ennek keretében a többi jogosult nemzetbiztonsági, bűnüldöző szerv (a továbbiakban: jogosultak) írásbeli

7 Például a bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása, a védeljárás stb.

megkeresésére[8] speciális eszközeivel és módszereivel végrehajtja a titkos információgyűjtést és a leplezett eszköz alkalmazását, valamint az Nbtv. 8. § (1) bekezdés h) pontja alapján közreműködik az adatkéréseikben. Ezt egyértelműsítve az Nbtv. 53. § (3) bekezdés meghatározza, hogy „*a titkos információgyűjtés folytatására feljogosított nemzetbiztonsági szolgálat a titkos információgyűjtést önállóan vagy más nemzetbiztonsági szolgálat közreműködésével hajtja végre, vagy a végrehajtáshoz a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot veszi igénybe*". Összhangban az Nbtv. 53. § (3) bekezdésével a büntetőeljárásról szóló 2017. évi C. törvény (a továbbiakban: Be.) 244. § (1) bekezdés rendelkezik arról, hogy a jogosultak a leplezett eszköz alkalmazásához az Nbtv.-ben ilyen szolgáltatások végzésére kijelölt nemzetbiztonsági szolgálatot, azaz az NBSZ-t is igénybe vehetik. Míg a Be. 243. § (1) bekezdés alapján a jogosultak az adatkéréshez az Nbtv.-ben kijelölt nemzetbiztonsági szolgálat, azaz az NBSZ közreműködését is igénybe vehetik. Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 25/Q. § (1) bekezdés lehetővé teszi, hogy az ügyészség a titkos információgyűjtés végrehajtásához az NBSZ szolgáltatásait is igénybe vegye.

Uniós szinten az EUMSZ 73. cikk V. cím (SZBJT) szerinti bűnüldözési célú együttműködések hazai jogi megfeleltetése kapcsán megállapítható, hogy az igazságügyi és a bűnüldözési célú rendőrségi, vámhatósági uniós együttműködésre, információcserére vonatkozó EU-s jogforrások (ENYH irányelv, 2006/960/IB kerethatározat) hazai transzformálása során megteremtik a lehetőséget szintén az NBSZ „különleges szolgálatásainak" igénybevételére.[9] Tehát a magyar jogforrások biztosítják mind a hazai, mind az uniós szintű együttműködésben megvalósuló eljárások során a bűnüldözési és a nemzetbiztonsági ágazat közötti „átjárhatóságot" a titkos információgyűjtés és a leplezett eszközök alkalmazásának végrehajtás során az NBSZ tekintetében, amely olyan nemzetbiztonsági szolgálat, mely „*hazánk nemzetbiztonsága, közrendje és közbiztonsága védelme érdekében folytatja tevékenységét*" (Boda, 2012). Az NBSZ-nél 2017-ben megvalósított adatvédelmi audit alapján a Nemzeti Adatvédelmi

8 Az Nbtv. 8. § (3) és (4) bekezdés alapján az NBSZ saját hatáskörben és kezdeményezésre csak egy igen szűk körben jogosult a titkos információgyűjtő eszközök alkalmazására, amelyet az Nbtv. 8. § (1) bekezdés a), f), i) és k) pontjai szerinti tevékenységi körében eljárva valósíthat meg a külső engedélyhez nem kötött és kötött titkos információgyűjtő eszközök jogszabály szerinti differenciált alkalmazásával. Például „különleges szolgáltatói" szerepkörében eljárva, objektumai műveleti védelmének és személyi állománya, valamint a hatáskörébe tartozó más személyek nemzetbiztonsági ellenőrzésének feladatai, elektronikus információbiztonsággal kapcsolatos feladatai, saját állománya tekintetében ellátott belső biztonsági és bűnmegelőzési, továbbá kifogástalan életvitel ellenőrzési célú feladatai kapcsán.

9 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködéséről 65/A. § – 65/D. §; Ütv. 25/Q. § (1) bekezdés; 2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről 8. § (1) bekezdés j) pont és (2) bekezdés; 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről 71. § és 75/F. §; 2010. évi CXXII. törvény Nemzeti Adó- és Vámhivatalról 60. § és 65/E. §.

és Információszabadság Hatóság (továbbiakban: NAIH) megállapította, hogy „*a végrehajtás törvényességének biztosítása a szakszolgálatnál olyan fontos szempont, amelyet a szervezet akár a megrendelő szervezettel szemben is érvényesít. […] a szakszolgálat olyan előzetes adminisztratívellenőrzési rendszert épített ki, amely előzetesen kiszűri azokat a megrendeléseket, amelyek törvénysértőek lehetnek*” (URL1).

A fentiek alapján az NBSZ „különleges szolgáltatói” szerepkörének esetében az uniós jog területén a nemzetbiztonsági célú és a bűnüldözési célú tevékenységeket egyfajta kettősség jellemzi. Amennyiben az NBSZ az Nbtv. alapján nemzetbiztonsági érdekkörben, nemzetbiztonsági szolgálat megkeresésére eljárva hajtja végre a titkos információgyűjtést, akkor nemzetbiztonsági tevékenységet valósít meg, amely nem tartozik az uniós jog hatálya alá. Azonban kérdésként merül fel, hogyha az NBSZ bűnüldöző szerv megkeresésre, a Be., illetve a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.), a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény, vagy az Ütv. alapján bűnüldözési érdekkörben jár el, uniós szinten esetleg a 2012. évi CLXXX. törvény, vagy a 2002. évi LIV. törvény alapján határon átnyúló együttműködésben vesz részt hazai bűnüldöző szerv megkeresésére, akkor:

- az alapszerződések alapján a tevékenység az uniós jog hatálya alá tartozik-e;
- így a bűnüldözési célú uniós szintű együttműködésre megnyílna a lehetősége?

A fenti tevékenységi szempontú megközelítést továbbgondolva személyes adatvédelmi oldalról szintén felmerül a kérdés, hogy:

- az első esetben nemzetbiztonsági célú, a második esetben pedig bűnüldözési célú az adatkezelés – hiszen például a nemzetbiztonsági szolgálat az Nbtv. 38. § a) pontja alapján jogosult bűnügyi személyes adat kezelésére;
- vagy mivel mindkét esetben az Nbtv. szerinti nemzetbiztonsági szolgálat jár el, ezért nemzetbiztonsági célú az adatkezelés?

Az EU 2018-as adatvédelmi reformját követően a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendeletének (a továbbiakban: GDPR) (16) preambulumbekezdés, valamint a 2. cikk (2) bekezdés a) pontja alapján annak tárgyi hatálya nem terjed ki a honvédelmi és a nemzetbiztonsági célú adatkezelésre. A bűnüldözési célú adatkezelést pedig a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett

kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről (bűnügyi irányelv) szóló, az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016. április 27-ei 2016/680 irányelve (a továbbiakban: bűnügyi irányelv) szabályozza, tehát a bűnüldözési célú adatkezelés rendelkezik másodlagos speciális uniós jogforrással. A fentiek ellenére a GDPR 23. cikk (1) bekezdés alapján az egyes alapvető jogok olyan általános közérdekű célkitűzések okán, mint például a nemzetbiztonsági vagy a bűnüldözési érdek, szükséges és arányos módon korlátozhatók, az alapvető jogok és szabadságok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával. Az Alkotmánybíróság 13/2001. (V. 14.) AB határozatának 1.4.1. alpontjában pedig kimondja, hogy a „*nemzetbiztonsági érdekek védelme alkotmányos cél és állami kötelezettség*". A vizsgált jogforrások alapján a nemzetbiztonsági célú titkos információgyűjtés legitim, alkotmányosan elfogadott adatkezelési cél, így az ezt szabályozó törvénynek összhangban kell állnia az alapvető jog korlátozásának az Alaptörvényben és a nemzetközi, uniós jogforrásokban meghatározott feltételrendszerekkel (Péterfalvi, 2013).

Összhangban a vonatkozó uniós normákkal és az Alaptörvénnyel törvényi szinten a nemzetbiztonsági és bűnüldözési célú adatkezelés általános szabályozását az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) szabályozza. Az Infotv. 2. § (3) bekezdés alapján a személyes adatok bűnüldözési, nemzetbiztonsági és honvédelmi célú kezelésére az Infotv.-t kell alkalmazni, amely különös szabályairól a nemzetbiztonsági célú adatkezelés vonatkozásában az Nbtv. is rendelkezik. Az Infotv. 3. §-a szerinti értelmező rendelkezés 10b. pontjában meghatározza a nemzetbiztonsági célú adatkezelés, továbbá a 10a. pontjában a bűnüldözési célú adatkezelés fogalmát. Az Infotv. a nemzetbiztonsági célú adatkezelést szintén funkcionálisan közelíti meg a nemzetbiztonsági szolgálatok tekintetében az Nbtv. hatálya alá tartozó adatkezelésük vonatkozásban, továbbá azt kiegészíti az Rtv. és a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól szóló 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet által szabályozott Terrorelhárítási Központ Nbtv. hatálya alá tartozó adatkezelésével is. Tehát a nemzetbiztonsági tevékenység ugyan az uniós jog hatálya alól kivont, tisztán tagállami hatáskör, de „érdek" oldalról vizsgálva az alapvető jog korlátozásának egyik esete. Azonban a személyes adatkezeléssel kapcsolatos fenti dilemma (bűnüldözési vagy nemzetbiztonsági célú az adatkezelés) egyértelmű feloldására álláspontom alapján szükség lenne a NAIH tárgykört érintő állásfoglalására.

A fejezet részkövetkeztetéseként megállapítható, hogy ugyan főszabály szerint az EU szintjén az alapszerződések alapján a nemzetbiztonsági célú tevékenység

az uniós jog hatálya alól kivett, tisztán tagállami hatáskör, a bűnüldözési célú tevékenység pedig a szupranacionális jog hatálya alá tartozik, azonban vannak olyan speciális esetek – tevékenység, személyes adatvédelem, alapvető jogvédelem szempontjából vizsgálva –, amikor dilemmát okoz az uniós jog hatályának megállapítása, például, ha egy tagállami nemzetbiztonsági szolgálat bűnüldözési érdekkörben jár el, kezel adatot, hajt végre titkos információgyűjtést.

A mesterséges intelligenciáról szóló rendelet tárgyi hatályának, alkalmazandóságának dilemmái a nemzetbiztonsági célú tevékenység szempontjából

Az MI-ről szóló rendelet 2. cikke megállapítja azokat a kivételeket, amikor annak tárgyi hatálya, azaz az alkalmazási köre nem vonatkozik a 3. cikk 1. pontja szerinti egyes MI-rendszerekre vagy felhasználásokra. Az MI-ről szóló rendelet 2. cikk (3) bekezdés alapján – összhangban a (24) preambulumbekezdéssel – az nem alkalmazandó:

- *„az uniós jog hatályán kívül eső területekre, és semmilyen esetben nem érinti a tagállamok nemzetbiztonságra vonatkozó hatásköreit, függetlenül attól, hogy a tagállamok milyen típusú szervezetet bíznak meg az említett hatáskörökkel kapcsolatos feladatok ellátásával”;*
- *„az MI-rendszerekre, ha és amennyiben azok forgalomba hozatala, üzembe helyezése vagy használata – módosítással vagy módosítás nélkül – kizárólag katonai, védelmi vagy nemzetbiztonsági célra történik, függetlenül az e tevékenységeket végző szervezet típusától;”*
- *„azon MI-rendszerekre, amelyeket nem az Unióban hoztak forgalomba vagy helyeztek üzembe, amennyiben a kimenetet az Unióban kizárólag katonai, védelmi vagy nemzetbiztonsági célra használják, függetlenül az e tevékenységeket végző szervezet típusától.”*

Tehát az MI-ről szóló rendelet tárgyi hatálya nem terjed ki az MI-rendszerekre többek között a tagállam vonatkozásában annak nemzetbiztonságra vonatkozó hatáskörei tekintetében, ha kizárólag nemzetbiztonsági célra történik azok forgalomba hozatala, üzembe helyezése vagy felhasználása – független a tevékenységet végző szerv típusától –, ha kimenetüket kizárólag nemzetbiztonsági célra használják fel. Azonban ez esetben felmerül ismét az a speciális esetkör, amikor is az előző fejezetben bemutatott nemzetbiztonsági szolgálat bűnüldözési érdekkörben eljárva például titkos információgyűjtés, leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtása során fejt ki tevékenységet, így az uniós

jog – konkrétabban már az MI-ről szóló rendelet – hatályával kapcsolatos dilemma ismét megjelenik.

Az MI-ről szóló rendelet e kérdéskör kapcsán már egyfajta konkrétabb iránymutatást ad, mégpedig a „dual-use", azaz a kettős felhasználású MI-rendszerek tekintetében. Hiszen az MI-ről szóló rendelet (24) preambulumbekezdés alapján, ha egy kizárólag nemzetbiztonsági célokat szolgáló MI-rendszert akár ideiglenesen, akár véglegesen bűnüldözési vagy polgári felhasználási célokra is alkalmaznak, az a hatálya alá tartozik. A bűnüldözési célú tevékenység az alapszerződések alapján, a fentiekben kifejtettek szerint a közösségi jog hatálya alá esik, továbbá az MI-ről szóló rendelet 3. cikk (45) bekezdés speciális hatásköri rendelkezéseket is tartalmaz a „bűnüldöző hatóság" definiálása terén, mintegy konkretizálva, megerősítve a bűnüldözési célú tevékenység vonatkozásában annak alkalmazási körét. Azok az MI-rendszerek, amelyeket eredetileg nem nemzetbiztonsági célból hoztak forgalomba, de később módosítás nélkül vagy módosítással nemzetbiztonsági célokra használnak, nem esnek az MI-ről szóló rendelet hatálya alá, függetlenül a tevékenységet végző szervezet jellegétől. A vizsgált szakirodalom a témakört elemezve arra a következtetésre jut, hogy a bűnüldözési érdekkörben eljáró nemzetbiztonsági szolgálatnak MI-rendszer alkalmazása során biztosítania kell az MI-ről szóló rendeletnek való megfelelést a vonatkozó rendelkezéseinek hatálybalépését követően, amely megvalósítására javaslatokat is tesz. Eszerint a bűnüldözési érdekkörben eljáró nemzetbiztonsági szolgálatnak ki kellene alakítania azokat a feltételeket, amelyek alapján megfelel az MI-ről szóló rendelet szabályainak az olyan MI-rendszerek tekintetében, amelyeket bűnüldözési érdekkörben eljárva is alkalmaz (Szabó, 2024). Ezt az álláspontot erősíti meg az Európai Bizottság is, az (EU) 2024/1689 rendelet (az MI-ről szóló rendelet) által meghatározott tiltott mesterségesintelligencia-gyakorlatokról szóló 2025. július 25-ei Bizottsági állásfoglalás 24. pontjában is, miszerint:

„*Ha például egy katonai, védelmi vagy nemzetbiztonsági célokra forgalomba hozott, üzembe helyezett vagy használt MI-rendszert (ideiglenesen vagy tartósan) más – például polgári vagy humanitárius, bűnüldözési vagy közbiztonsági – célokra használnak, az ilyen rendszer a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet hatálya alá tartozik. Ebben az esetben az MI-rendszert más célokra használó szervezetnek biztosítania kell az MI-rendszer mesterséges intelligenciáról szóló rendeletnek való megfelelését, kivéve, ha a rendszer már megfelel a rendeletnek, amit az ilyen használat előtt ellenőrizni kell.*" [EU Bizottság C (2025) 5052 final].

A fenti gondolamenetből kiindulva így a tárgyi hatály dilemmája fellép az MI-ről szóló rendelet időbeli hatálya, annak alkalmazandósága kapcsán is. Az ütemezett hatálybalépés, általános alkalmazandóság kérdéskörét, a jogalkotás

hátterét, filozófiáját több szerző is (Mezei, 2023; Tóth A., 2024; Vitkovics, 2024) részletesen feldolgozta, így ennek elemzése nem képezi a publikáció tárgyát. Azonban fontos kitérni a kockázatalapú besorolás alapján csoportosított, ágazatspecifikus nemzetbiztonsági és bűnüldözési szempontból elsősorban releváns elfogadhatatlan kockázatú (tiltott) és magas kockázatú MI alkalmazási területekre, gyakorlatokra a norma alkalmazandósága szempontjából.

A mesterséges intelligenciáról szóló rendelet 5. cikke taxatíve felsorolja azokat az elfogadhatatlan kockázatú MI-rendszereket, -gyakorlatokat, amelyek valamilyen kiemelten negatív társadalmi hatás okán teljesen tiltottak az EU-ban, mivel azok összeegyeztethetetlenek az uniós értékekkel és alapvető jogokkal. Ilyenek a szubliminális manipulációt,[10] a sebezhető csoportok célzott kihasználását, a társadalmi pontozást, a prediktív individuális bűnmegelőzést/rendészetet, a valós idejű távoli képi, biometrikus azonosítást – kivéve, ha az online szolgáltatáshoz való hitelesítést szolgál –, valamint az oktatás-képzés, munkavégzés során megvalósuló tiltott érzelemdetektálást elősegítő MI lehetőségek (Tóth A., 2024). Az elfogadhatatlan kockázatú, tiltott MI-rendszerek, -gyakorlatok tekintetében a tilalmak 2025 februárjában hatályba léptek.

Az MI-ről szóló rendelet 8. cikk (1) bekezdés alapján az MI-rendszerek magas kockázatúvá való minősítése azok rendeltetésén alapul, összhangban a meglévő termékbiztonsági jogszabályokkal. Ez az MI olyan felhasználási eseteit jelenti, amelyek súlyos kockázatot jelenthetnek az egészségre, a biztonságra vagy az alapvető jogokra nézve. Ezért a nagy kockázatúvá való minősítés nemcsak az MI-rendszer funkcióitól függ, hanem az MI-ről szóló rendelet 8. cikk (2) bekezdés alapján attól is, hogy azt milyen konkrét célra és módokon alkalmazzák. Az MI-ről szóló rendelet a nagy kockázatú MI-rendszereknek két fő kategóriáját határozza meg:

- az I. számú mellékletben felsorolt uniós harmonizációs jogszabályok hatálya alá tartozó termékek biztonsági alkotórészeit, amelyek harmadik fél általi kötelező megfelelőségértékelés, azaz tanúsítás alá esnek (például polgári repülés, járművédelem stb.); valamint
- a III. számú melléklet szerinti önálló, nem termékekhez kapcsolódó MI-rendszereket meghatározott alkalmazási területeken, amelyek az egészségre, biztonságra, környezetre vagy alapvető jogokra nézve jelentős veszélyt jelentenek (például biometrikus azonosítás és kategorizálás, a kritikus infrastruktúrák kezelése, oktatás és szakképzés, továbbá összhangban az SZBJT-vel a bűnüldözés, a migrációs, menekültügyi és határellenőrzés, valamint az igazságszolgáltatás és demokratikus folyamatok) (Novelli et al., 2023).

10 Tudatalatti vagy manipulatív technikák alkalmazása annak érdekében, hogy lényegesen torzítsák egy személy viselkedését, és rontsák a tájékozott döntéshozatali képességét.

A nagy kockázatú MI-rendszerekre szigorú követelmények vonatkoznak, többek között a megfelelőségértékelés, az alapjogi hatásvizsgálat, a súlyos események bejelentésének biztosítása. A 50. cikk. (1) bekezdés alapján a szolgáltatókra és üzembe helyezőkre vonatkozó transzparencia követelmények kimondják, hogy a szolgáltatóknak tájékoztatniuk kell az egyéneket, amikor egy MI-rendszerrel érintkeznek, kivéve, ha ez nyilvánvaló egy észszerűen tájékozott, figyelmes és körültekintő személy számára. „*Ez a követelmény nem vonatkozik a bűncselekmények felderítésére, megelőzésére, kivizsgálására és üldözésére használt MI-rendszerekre, amennyiben megfelelő biztosítékok állnak rendelkezésre a harmadik felek jogainak és szabadságainak védelmére.*" (Tóth A., 2024).

A magas kockázatú MI-re vonatkozó szabályok 2026 augusztusában és 2027 augusztusában lépnek hatályba, azonban az Európai Bizottság 2025. november 19-én közzétette a Digitális Omnibus javaslatcsomagot [EU Bizottság COM (2025) 837 final]. Ennek célja, hogy csökkentse az európai vállalkozások adminisztratív és megfelelési terheit, továbbá egyszerűsítse az MI-re, a kiberbiztonságra és az adatvédelemre vonatkozó szabályokat, kiegészítve azokat egy adatuniós stratégiával, amely magas minőségű adatokat biztosít az MI-alkalmazások számára. A javaslatcsomag egyben az innováció elősegítése érdekében a III. számú melléklet szerinti magas kockázatú MI-rendszerek tekintetében az MI-ről szóló rendelet alkalmazásának kezdetét legfeljebb 2027. decemberére, az I. számú melléklet szerinti magas kockázatú MI-rendszerek tekintetében legfeljebb 2028. augusztusára halasztaná.

A nemzetbiztonsági kizárási klauzula egyértelmű elhatárolása kiemelten fontos abban az esetben, ha az MI-rendszereket olyan bűnüldözési célokra hozzák forgalomba, helyezik üzembe vagy használják fel, amelyek az MI-ről szóló rendelet hatálya alá tartoznak. Ez az 5. cikk (1) bekezdés d) és h) pontjában meghatározott, az egyes bűncselekményekre vonatkozó előrejelzésekre és értékelésekre, valamint a valós idejű távoli biometrikus azonosító rendszerek bűnüldözési célú használatára vonatkozó tilalmak szempontjából releváns elsődlegesen. Azonban a magas kockázatú MI-rendszerek tekintetében is megjelenik, különösen a biometrikus azonosítás és kategorizálás, a bűnüldözés, az illegális migráció kezelése, vagy a határellenőrzés területén. A 3. cikk 46. pontja alapján a rendőrség és más bűnüldöző hatóságok feladata a bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és büntetőeljárás alá vonása, illetve a büntetőjogi szankciók végrehajtása, ideértve a közbiztonságot fenyegető veszélyekkel szembeni védelmet és azok megelőzését is [EU Bizottság C (2025) 5052 final]. Amennyiben ilyen célokra MI-rendszereket használnak, azok az MI-ről szóló rendelet hatálya alá tartoznak, így az annak való megfeleltetés szükséges az alkalmazandóság időbeli hatálybalépésére tekintettel. Azonban, ha a felhasználás

kizárólag nemzetbiztonsági célból történik, akkor nem áll fenn az MI-ről szóló rendelet alkalmazási kötelezettsége, viszont nemzetbiztonsági-bűnüldözési célú kettős felhasználás esetén már ismét megjelenik.

A fejezet részkövetkeztetéseként megállapítható, hogy az MI-ről szóló rendelet hatálya alól kivett, a kizárólag nemzetbiztonsági célból alkalmazott MI-rendszer, -gyakorlat, annak kimenete. Azonban, ha annak akár ideiglenes jelleggel is, de felmerül a bűnüldözési célú kettős felhasználása, alkalmazása akkor az MI-ről szóló rendelet (24) preambulumbekezdés alapján az egyértelműen az MI-ről szóló rendelet hatálya alá tartozik. Ebben az esetben alkalmazni kell rá annak szabályait, például a bűnüldözési érdekkörben titkos információgyűjtést, vagy leplezett eszköz alkalmazását végrehajtó nemzetbiztonsági szolgálatnak. Azonban, ha az MI-rendszert eredetileg nem nemzetbiztonsági célból hozták forgalomba, de később nemzetbiztonsági célokra használják, azt nem kell megfeleltetni az uniós normának, függetlenül a tevékenységet végző szervezet jellegétől, például nemzetbiztonsági szolgálat esetén. Továbbá az az esetkör sem tartozik az uniós norma hatálya alá, ha egy nem nemzetbiztonsági szolgálatot – annak a tevékenységi körében eljáró gazdasági társaságot, magánszemélyt – egy nemzetbiztonsági szolgálat bíz meg azzal, hogy nemzetbiztonsági célokra az MI-ről szóló rendelet hatálya aló tartozó MI-rendszert használjon fel, például titkos információgyűjtés során.

Összefoglalás, konklúziók

Összefoglalva megállapítható, hogy az MI-ről szóló rendeletet mint másodlagos uniós jogforrást nem kell alkalmazni a kizárólag nemzetbiztonsági célból felhasznált MI-rendszer, -gyakorlat, azok kimenete vonatkozásában. Viszont, ha ezeknek akár ideiglenes jelleggel is, de felmerül a bűnüldözési célú kettős felhasználása, akkor alkalmazni kell rá az uniós norma szabályait, például az MI-rendszert bűnüldözési érdekkörben titkos információgyűjtés vagy leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtása során felhasználó, vagy kimenete tekintetében jogosult nemzetbiztonsági szolgálatnak. Azonban, ha az EUSZ, EUMSZ szintjére mint elsődleges uniós jogforrásokra tekintünk, azokból következtetve a hatály megállapítása a vizsgált speciális tárgykörökben néhol tág értelmezésre ad lehetőséget. Például a bűnüldözési érdekkörben végzett titkos információgyűjtés vagy leplezett eszköz alkalmazásának végrehajtása során eljáró nemzetbiztonsági szolgálat esetében, személyes adatkezelés esetén pedig a GDPR alkalmazása tekintetében szintén felmerül a bűnüldözési vagy nemzetbiztonsági célú adatkezelés dilemmája.

A fentiek alapján – álláspontom szerint – az uniós jog hatályának, alkalmazandóságának általános megítélhetősége során a bűnüldözési érdekkörben eljáró nemzetbiztonsági szolgálat tevékenysége kapcsán vizsgálandó, hogy az MI-ről szóló rendelet tárgyi hatályával, alkalmazandóságával kapcsolatban – az Európai Bizottság vonatkozó iránymutatásában is – megjelenő, kidolgozott egyértelmű speciális tevékenység központú logika érvényesülhet-e egyfajta analógiaként. Miszerint, ha adott nemzetbiztonsági szolgálat bűnüldözési érdekkörben jár el, akkor az az uniós jog hatálya alá tartozik, az ennek való megfelelés pedig a tevékenységet végző szervezet feladata. Ez esetben azonban korlátozódhat a tagállam kizárólagos hatásköre az e téren megjelenő szuverenitás-transzfer okán (például GDPR alkalmazása), viszont így szélesedhet a bűnüldözési célú uniós tagállami együttműködés lehetősége a bűnüldözési érdekkörben végzett nemzetbiztonsági tevékenység vonatkozásában (például titkos információgyűjtés során határon átnyúló direkt, indirekt jogsegély végrehajtásának esete).

Felhasznált irodalom

Boda J. (2012). A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat helye és szerepe a rendvédelemben. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 13*(1), 113-130. http://www.pecshor.hu/periodika/XIII/boda.pdf

Boda J., & Dobák I. (2016). Titkosszolgálatok fejlődése – technikai szemmel. *Nemzetbiztonsági Szemle, 4*(4), 17-25.

Dobák I. (2015). Nemzetbiztonsági szolgálatok – Betekintés a visegrádi országok (V4) nemzetbiztonsági rendszereibe. *Hadtudományi Szemle 8*(4), 113-130.

Mezei K. (2023). A mesterséges intelligencia jogi szabályozásának aktuális kérdései az Európai Unióban. *In Medias Res, 12*(1), 53-70. https://doi.org/10.59851/imr.12.1.4

Nagy A. (2017). Európai nyomozási határozat a kölcsönös elismerés elve tükrében. *Kúriai Döntések Bírósági Határozatok, 64*(6), 1-9.

Novelli, C., Casolari, F., Rotolo, A., Taddeo, M., & Floridi, L. (2023). Taking AI Risks Seriously: a new assessment model for the AI Act. *AI & Society, Springer, 38*(3). https://doi.org/10.1007/s00146-023-01723-z

Péterfalvi A. (2013). A nemzetbiztonsági ellenőrzés új szabályairól. *Acta Humana - Emberi Jogi Közlemények, 1*(1), 49-66.

Péterfalvi A., Révész B., & Buzás P. (Szerk.). (2021). *Magyarázat a GDPR-ról*. Wolters Kluwer.

Resperger I. (2018). *A válságkezelés és a hibrid hadviselés.* Dialóg Campus Kiadó.

Smuk P. (2022). Politikai közösség és alkotmányos identitás. *Jog, Állam, Politika, 14(*1), 107-128.

Szabó H. (2024). *A mesterséges intelligencia bűnüldözési és nemzetbiztonsági célú felhasználásának jogi keretei*. Doktori (PhD) értekezés. SZIE ÁJDI. https://doi.org/10.15477/sze.ajdi.2025.001

Tóth A. (2024). Az Európai Unió Mesterséges Intelligencia Törvényéről. *Gazdaság és Jog, 22*(5-6), 3-11.
Tóth T. (2024). *Az IKT környezet változásainak hatásai az információgyűjtés 21. századi fejlődésére*. Doktori (PhD) értekezés. NKE HDI. https://doi.org/10.17625/nke.2025.007
Vitkovics B. (2024). Az európai unió mesterséges intelligencia szabályozásának koncepciója. *Themis, 22*(2), 163-183. https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.163

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *NAIH: a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat alkotmányos módon működik*. https://nbsz.gov.hu/tevekenyseg-mukodes/kulso-vizsgalatok-ellenorzesek/naih

Alkalmazott jogszabályok

1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről
1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról
2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről
2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről
2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről
2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról
2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről
2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről
2017. évi C. törvény a büntetőeljárásról
295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól
A Bizottság iránymutatása az (EU) 2024/1689 rendelet (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet) által meghatározott tiltott mesterségesintelligencia-gyakorlatokról. Brüsszel, 2025.7.29. C(2025) 5052 final https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/118654
A Bizottság iránymutatása az (EU) 2024/1689 rendelet (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet) által meghatározott mesterségesintelligencia-rendszerek fogalommeghatározásáról. 2025.7.29. C(2025) 5053 final https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/118630
A Tanács 2006/960/IB kerethatározata (2006. december 18.) az Európai Unió tagállamainak bűnüldöző hatóságai közötti, információ és bűnüldözési operatív információ cseréjének leegyszerűsítéséről. OJ L 386, 29.12.2006, 89–100.
Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet), OJ L 119, 4.5.2016, 1–88.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/680 irányelve (2016. április 27.) a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről (bűnügyi irányelv), OJ L 119, 4.5.2016, 89–131.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (2024. június 13.) a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet), PE/24/2024/REV/1.

Az Európai Parlament és a Tanács 2014/41/EU irányelve (2014. április 3.) a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról. OJ L 130, 1.5.2014, 1–36

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 2012/C 326/02

Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata, OJ C 202, 7.6. 2016, 1–388.

Magyarország Alaptörvény (2011. április 25.)

Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulations (EU) 2016/679, (EU) 2018/1724, (EU) 2018/1725, (EU) 2023/2854 and Directives 2002/58/EC, (EU) 2022/2555 and (EU) 2022/2557 as regards the simplification of the digital legislative framework, and repealing Regulations (EU) 2018/1807, (EU) 2019/1150, (EU) 2022/868, and Directive (EU) 2019/1024 (Digital Omnibus). Brussels, 19.11.2025. COM(2025) 837 final 2025/0360 (COD). https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/121777

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Tóth T. (2026). Az Európai Unió mesterséges intelligenciáról szóló rendelete alkalmazandóságának egyes dilemmái a nemzetbiztonsági célú tevékenység aspektusából. *Belügyi Szemle*, *74*(7), 1843–1859. https://doi.org/10.38146/bsz-aija.2026.v74.i7.pp1843-1859

Nyilatkozatok

A tanulmány következtetései, megállapítása a szerző egyéni kutatói álláspontját tükrözik.

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Tóth Tamás, aki a ttomir44@gmail.com e-mail címen érhető el.